Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

3 octombrie 2013 *

„Agricultură — Politica agricolă comună — Schemă de plată unică — Regulamentul (CE) nr. 1782/2003 — Calculul drepturilor la plată — Stabilirea cuantumului de referință — Perioada de referință — Articolul 40 alineatele (1), (2) și (5) — Circumstanțe excepționale — Agricultori supuși unor angajamente agro-ecologice în temeiul Regulamentului (CEE) nr. 2078/92 și al Regulamentului (CE) nr. 1257/1999 — Stabilirea dreptului la revalorizarea cuantumului de referință — Principiul încrederii legitime — Egalitate de tratament între agricultori”

În cauza C-298/12,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Conseil d’État (Franța), prin decizia din 4 mai 2012, primită de Curte la 18 iunie 2012, în procedura

Confédération paysanne

împotriva

Ministre de l’Alimentation, de l’Agriculture et de la Pêche,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul A. Tizzano, președinte de cameră, doamna M. Berger și domnii A. Borg Barthet (raportor), E. Levits și J.-J. Kasel, judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,

grefier: domnul V. Tourrès, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 18 aprilie 2013,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Confédération paysanne, de M. Jacquot, avocat;

— pentru guvernul francez, de C. Candat și de D. Colas, în calitate de agenți;

— pentru Comisia Europeană, de B. Schima și de H. Tserepa-Lacombe, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 16 mai 2013,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: franceza.

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 40 alineatele (1), (2) și (5) din Regulamentul (CE) nr. 1782/2003 al Consiliului din 29 septembrie 2003 de stabilire a normelor comune pentru schemele de sprijin direct în cadrul politicii agricole comune și de stabilire a anumitor scheme de sprijin pentru agricultori și de modificare a Regulamentelor (CEE) nr. 2019/93, (CE) nr. 1452/2001, (CE) nr. 1453/2001, (CE) nr. 1454/2001, (CE) nr. 1868/94, (CE) nr. 1251/1999, (CE) nr. 1254/1999, (CE) nr. 1673/2000, (CEE) nr. 2358/71 și (CE) nr. 2529/2001 (JO L 270, p. 1, rectificare în JO 2004, L 94, p. 70 și în JO 2008, L 307, p. 22, Ediție specială, 03/vol. 49, p. 177, rectificare în Ediție specială, 03/vol. 76, p. 291), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 1009/2008 al Consiliului din 9 octombrie 2008 (JO L 276, p. 1, denumit în continuare „Regulamentul nr. 1782/2003”).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Confédération Paysanne, pe de o parte, și ministre français de l'Alimentation, de l'Agriculture et de la Pêche [ministrul francez al alimentației, agriculturii și pescuitului] în legătură cu legalitatea mai multor dispoziții ale Ordinului din 23 februarie 2010 de modificare a Ordinului din 20 noiembrie 2006 de punere în aplicare a decretului nr. 2006-710 din 19 iunie 2006 de punere în aplicare a ajutorului pentru venit prevăzut de Regulamentul (CE) nr. 1782/2003 al Consiliului din 29 septembrie 2003 (JORF din 28 februarie 2010, p. 4141, denumit în continuare „Ordinul din 23 februarie 2010”).

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Regulamentul nr. 1782/2003

3 Potrivit articolului 37 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1782/2003:

„Cuantumul de referință este media pe trei ani a valorilor totale ale plăților acordate unui agricultor în cadrul schemelor de ajutor prevăzute în anexa VI, calculată și adaptată conform anexei VII, în decursul fiecărui an calendaristic din perioada de referință prevăzută în articolul 38.

[…]”

4 Conform articolului 38 din regulamentul menționat, perioada de referință cuprinde anii calendaristici 2000, 2001 și 2002.

5 Articolul 40 din același regulament, intitulat „Circumstanțe excepționale”, prevede:

„(1) Prin derogare de la articolul 37, orice agricultor a cărui producție a fost grav afectată în decursul perioadei de referință de un caz de forță majoră sau de circumstanțe excepționale survenite înaintea sau în timpul respectivei perioade de referință este autorizat să solicite calcularea cuantumului de referință pe baza anului sau a anilor calendaristici ai perioadei de referință care nu au fost afectați de cazuri de forță majoră sau de circumstanțe excepționale.

(2) Dacă întreaga perioadă de referință a fost afectată de un caz de forță majoră sau de circumstanțe excepționale, statul membru calculează valoarea de referință pe baza perioadei 1997-1999.

[…]

(3) Într-un termen stabilit de fiecare stat membru, agricultorul în cauză notifică autorității competente un caz de forță majoră sau de circumstanțe excepționale, furnizând în același timp dovezi considerate satisfăcătoare de autoritatea în cauză.

(4) Cazurile recunoscute de autoritatea competentă ca fiind de forță majoră sau circumstanțe excepționale sunt, de exemplu:

(a) decesul agricultorului;

(b) incapacitatea profesională de lungă durată a agricultorului;

(c) o catastrofă naturală de proporții care afectează grav suprafețele agricole ale exploatației;

(d) distrugerea accidentală a clădirilor exploatației, destinate creșterii animalelor;

(e) o epizootie care afectează o parte sau întregul șeptel al agricultorului.

(5) Alineatele (1), (2) și (3) ale prezentului articol se aplică *mutatis mutandis* agricultorilor care, în decursul perioadei de referință, trebuie să respecte angajamente agro-ecologice în temeiul Regulamentului (CEE) nr. 2078/92 [al Consiliului din 30 iunie 1992 privind metodele de producție agricolă compatibile cu cerințele de protecție a mediului și de întreținere a mediului rural (JO L 215, p. 85)] și al Regulamentului (CE) nr. 1257/1999 [al Consiliului din 17 mai 1999 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul european de orientare și garantare agricolă (FEOGA) și de modificare și abrogare a unor regulamente (JO L 160, p. 80, Ediție specială, 03/vol. 28, p. 134), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 2223/2004 al Consiliului din 22 decembrie 2004 (JO L 379, p. 1, denumit în continuare «Regulamentul nr. 1257/1999»)], producătorilor de hamei care, în decursul aceleiași perioade, trebuie să respecte un angajament de desțelenire în temeiul Regulamentului (CE) nr. 1098/98 al Consiliului [din 25 mai 1998 de instituire a unor măsuri speciale temporare în sectorul hameiului (JO L 157, p. 7)], precum și producătorilor de tutun care au participat la schema de răscumpărare a cotelor în temeiul Regulamentului (CEE) nr. 2075/92 [al Consiliului din 30 iunie 1992 privind organizarea comună a pieței în sectorul tutunului brut (JO L 215, p. 70)].

În cazul în care măsurile prevăzute la primul paragraf acoperă atât perioada de referință, cât și perioada prevăzută la alineatul (2) al prezentului articol, statele membre stabilesc, pe baza unor criterii obiective și astfel încât să asigure un tratament egal al agricultorilor și să evite denaturarea pieței și a concurenței, un cuantum de referință care să respecte normele detaliate care urmează să fie stabilite de către Comisie în conformitate cu procedura prevăzută la articolul 144 alineatul (2).”

Regulamentul nr. 2078/92

6 Al doilea și al douăsprezecelea considerent ale Regulamentului nr. 2078/92 aveau următorul cuprins:

„întrucât măsurile menite să reducă producția agricolă în Comunitate trebuie să aibă consecințe benefice pe planul mediului;

[…]

întrucât măsurile avute în vedere de prezentul regulament trebuie să stimuleze agricultorii să își asume angajamente privind o agricultură compatibilă cu cerințele de protecție a mediului și cu întreținerea spațiului natural, contribuind astfel la echilibrul pieților; întrucât acestea trebuie să îi despăgubească

pe agricultori pentru pierderile de venit provocate de o reducere a producției și/sau de sporirea costurilor de producție, precum și pentru rolul care le revine în îmbunătățirea mediului.” [traducere neoficială]

7 În temeiul articolului 1 litera (a) din acest regulament, schema de ajutoare instituită de acesta era menită „să favorizeze utilizarea practicilor de producție agricolă care reduc efectele poluante ale agriculturii, ceea ce contribuie totodată, printr-o reducere a producției, la un mai bun echilibru al piețelor”. [traducere neoficială]

8 Articolul 2 alineatul (1) din regulamentul menționat prevedea:

„Sub condiția efectelor pozitive asupra mediului și a spațiului natural, schema poate cuprinde ajutoare pentru agricultorii care se angajează:

(a) să reducă sensibil utilizarea îngrășămintelor/sau a produselor de uz fitosanitar sau să mențină reducerile deja efectuate ori să introducă sau să mențină metode ale agriculturii ecologice;

(b) să realizeze, prin alte mijloace decât cele menționate la litera (a), o extensificare a producției vegetale, inclusiv furajere, sau menținerea producției extensive deja întreprinse în trecut sau o reconversie a terenurilor arabile în pășuni extensive;

(c) să reducă densitatea șeptelului bovin sau ovin pe unitatea de suprafață furajeră;

(d) să utilizeze alte practici de producție compatibile cu cerința de protecție a mediului, a resurselor naturale, precum și de conservare a spațiului natural și a peisajului, sau să crească animale din rase locale amenințate cu dispariția;

(e) să întrețină terenuri agricole sau forestiere abandonate;

(f) să efectueze retragerea terenurilor agricole o perioadă de cel puțin 20 de ani în vederea unei utilizări în scopuri de mediu, în special pentru constituirea de rezerve de biotopuri sau parcuri naturale ori în vederea protecției apelor;

(g) să gestioneze terenuri pentru accesul publicului și pentru divertisment.” [traducere neoficială]

Regulamentul nr. 1257/1999

9 Potrivit articolului 22 din Regulamentul nr. 1257/1999:

„Se acordă un ajutor pentru metodele de producție agricolă concepute pentru a proteja mediul, a conserva spațiul natural (agromediu) sau a ameliora bunăstarea animală, cu scopul de a contribui la realizarea obiectivelor comunitare în materie de agricultură, mediu și bunăstarea animalelor de fermă.

Acest ajutor are scopul de a încuraja:(a)

— forme de exploatare a terenurilor agricole compatibile cu protecția și ameliorarea mediului, a peisajului și a caracteristicilor sale, a resurselor naturale, a solurilor și a diversității genetice;(b)

— extensificare a modurilor de exploatare agricolă favorabilă mediului și gestionarea sistemelor de pășunat de intensitate redusă;(c)

— conservarea spațiilor cultivate cu o mare valoare naturală amenințate;(d)

— întreținerea peisajului și a caracteristicilor tradiționale ale terenurilor agricole;(e)

— luarea în considerare a planificării ecologice în practica agricolă;(f)

— ameliorarea bunăstării animale.”

10 Articolul 24 alineatul (1) primul paragraf din acest regulament prevede:

„Ajutorul plătit în temeiul angajamentelor semnate privind agromediul sau bunăstarea animală este alocat anual și se calculează în funcție de:

(a) pierderea de venituri suferită;

(b) costurile suplimentare care rezultă din angajamente și

(c) necesitatea de a furniza un stimulent financiar.”

Reglementarea franceză

Decretul din 19 iunie 2006

11 Potrivit articolului 1 al nouălea și al zecelea paragraf din Decretul nr. 2006-710 din 19 iunie 2006 de punere în aplicare a ajutorului pentru venit prevăzut de Regulamentul (CE) nr. 1782/2003 al Consiliului din 29 septembrie 2003 (JORF din 20 iunie 2006, p. 9220), astfel cum a fost modificat prin Decretul nr. 2008 1261 din 2 decembrie 2008 (JORF din 4 decembrie 2008, p. 18530, denumit în continuare „Decretul din 19 iunie 2006”):

„În vederea aplicării alineatului (5) al articolului 40 din [Regulamentul nr. 1782/2003] se pot lua în considerare numai angajamentele agro-ecologice enumerate în lista stabilită prin decret emis de ministrul agriculturii și care, după caz, au determinat o reducere cel puțin echivalentă cu 20 %:

— fie a cuantumului ajutoarelor primit pentru anii afectați, calculat conform modalităților prevăzute de același ordin, raportat la cuantumul ajutoarelor acordat pentru anii neafectați din perioada de referință;

[…]

Atunci când un caz de forță majoră, o împrejurare excepțională sau un angajament agro-ecologic afectează toți anii […] din perioada de referință […] și conduce […] la o reducere a cuantumului ajutoarelor […], modalitățile de calcul ale acestei reduceri sunt definite prin decret al ministrului agriculturii.

[…]”

Ordinul din 20 noiembrie 2006

12 Articolul 5 din Ordinul din 20 noiembrie 2006 de punere în aplicare a Decretului nr. 2006-710 din 19 iunie 2006 (JORF din 25 noiembrie 2006, p. 17707), astfel cum a fost modificat prin Ordinul din 23 februarie 2010 (denumit în continuare „Ordinul din 20 noiembrie 2006”), prevede:

„Pentru punerea în aplicare a celui de al nouălea paragraf al articolului 1 din Decretul nr. 2006-710 din 19 iunie 2006 sus-menționat, cuantumul ajutoarelor primit în cursul unui an care se ia în considerare est egal cu suma tuturor cuantumurilor primite pentru fiecare dintre cele 11 tipuri de ajutoare prevăzute la alineatul (1) al articolului 1 din prezentul ordin.”

13 Potrivit articolului 6 alineatele 4 și 5 din Ordinul din 20 noiembrie 2006:

„4. Cuantumul de referință al unui agricultor, calculat în conformitate cu dispozițiile alineatului (1) al articolului 40 din [Regulamentul nr. 1782/2003], este revalorizat cu un cuantum egal cu o treime din diferența dintre cuantumul mediu al ajutoarelor primit în cursul anilor din perioada de referință neafectați de un angajament agro-ecologic și cuantumul mediu al ajutoarelor primit în cursul anilor din perioada de referință afectați de un angajament agro-ecologic atunci când raportul dintre:

— o treime din diferența dintre cuantumul mediu al ajutoarelor primit în cursul anilor din perioada de referință neafectați de un angajament agro-ecologic și cuantumul mediu al ajutoarelor primit în cursul anilor din perioada de referință afectați de un angajament agro-ecologic

— și suma dintre o treime din această diferență și cuantumul de referință, calculat în conformitate cu alineatul (1) al articolului 40 din [Regulamentul nr. 1782/2003],

este cel puțin egal cu 6,6 %.

5. Dispozițiile prevăzute la alineatele 3 și 4 nu sunt aplicabile în cazul în care agricultorul era supus cel puțin unuia dintre angajamentele agro-ecologice menționate la articolul 3 în fiecare dintre cei trei ani din perioada de referință.”

14 Articolul 7 din Ordinul din 20 noiembrie 2006 prevede:

„1. Atunci când un agricultor era supus unuia dintre angajamentele agro-ecologice definite la articolul 3 din prezentul ordin în cursul fiecăruia dintre cei trei ani ai perioadei de referință, rata de reducere calculată în vederea aplicării celui de al nouălea paragraf al articolului 1 din Decretul din 19 iunie 2006 sus-menționat corespunde raportului dintre:

— diferența dintre cuantumul ajutoarelor primit în cursul ultimului an neafectat de un angajament agro-ecologic și media cuantumurilor ajutoarelor primite în perioada de referință

— și suma dintre această diferență și cuantumul de referință, calculat în conformitate cu dispozițiile articolului 37 din [Regulamentul nr. 1782/2003].

În sensul celui de al doilea paragraf, cuantumul ajutoarelor primit în cursul ultimului an neafectat de un angajament agro-ecologic corespunde cuantumului ajutoarelor, calculat conform articolului 5 din prezentul ordin, primit în cursul ultimului an neafectat de un angajament agro-ecologic, la care se aplică un coeficient egal cu raportul dintre media suprafeței agricole utile în cursul perioadei de referință și suprafața agricolă utilă în cursul ultimului an neafectat de un angajament agro-ecologic.

2. În cazul în care rata de reducere calculată în conformitate cu alineatul 1 atinge pragul de 20 % menționat la cel de al nouălea paragraf al articolului 1 din Decretul din 19 iunie 2006 sus-menționat, la cuantumul său de referință, calculat conform articolului 37 din [Regulamentul nr. 1782/2003], se mai adaugă un cuantum.

Cuantumul care trebuie adăugat este egal cu diferența dintre cuantumul ajutoarelor primit în cursul ultimului an neafectat de un angajament agro-ecologic, calculat în conformitate cu ultimul paragraf al alineatului 1, și media cuantumurilor ajutoarelor primite în cursul perioadei de referință.

3. În vederea aplicării prezentului articol, ultimul an neafectat de un angajament agro-ecologic nu poate fi anterior anului 1992."

Cauza principală și întrebările preliminare

15 La 28 aprilie 2010, Confédération paysanne a sesizat Conseil d'État [Consiliul de Stat] cu o cerere având ca obiect anularea alineatelor 2-4 ale articolului 1 din Ordinul din 23 februarie 2010.

16 În susținerea acestei cereri, Confédération paysanne invocă în special două motive.

17 Pe de o parte, aceasta susține că dispozițiile atacate trebuie anulate în măsura în care au fost adoptate în aplicarea articolului 1 al nouălea paragraf din Decretul din 19 iunie 2006. Or, acesta din urmă ar încălca articolul 40 alineatele (1) și (5) din Regulamentul nr. 1782/2003 în măsura în care întemeiază dreptul la revalorizarea cuantumului de referință al agricultorilor care au fost supuși unor angajamente agro-ecologice în timpul unei părți sau al întregii perioade de referință pe reducerea cuantumului de ajutoare primit de agricultori, iar nu pe reducerea nivelului lor de producție.

18 Pe de altă parte, Confédération paysanne susține că, prin faptul că întemeiază dreptul la revalorizarea cuantumului de referință al agricultorilor a căror producție a fost grav afectată ca urmare a angajamentelor agro-ecologice la care au fost supuși întreaga perioadă de referință pe comparația dintre cuantumul ajutoarelor primit în cursul ultimului an neafectat de un angajament agro-ecologic, care poate fi cel mult anul 1992, și media cuantumurilor ajutoarelor primite în perioada de referință, articolul 1 alineatele 2 și 4 din Ordinul din 23 februarie 2010 nu îndeplinește cerința privind tratamentul egal al agricultorilor prevăzută la alineatul (5) al articolului 40 din Regulamentul nr. 1782/2003. Această încălcare a egalității de tratament ar rezulta din faptul că cuantumul ajutoarelor menționate la articolul 1 din Ordinul din 20 noiembrie 2006 a crescut în mod semnificativ în perioada 1992-2000 astfel încât, în ceea ce privește agricultorii care au fost supuși unor angajamente agro-ecologice timp de mai mulți ani înainte de începerea perioadei de referință, această comparație ar putea indica numai în mod excepțional o reducere suficientă a cuantumului ajutoarelor pentru a da dreptul la o revalorizare a cuantumului de referință.

19 Considerând că răspunsul la motivele invocate de Confédération paysanne depinde de interpretarea articolului 40 alineatele (1), (2) și (5) din Regulamentul nr. 1782/2003, Conseil d'État a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Ținând seama de modul lor de redactare, precum și de finalitatea acestora, alineatele (1) și (5) ale articolului 40 din [Regulamentul nr. 1782/2003] autorizează statele membre să întemeieze dreptul la revalorizarea cuantumului de referință al agricultorilor a căror producție a fost grav afectată ca urmare a unor angajamente agro-ecologice la care au fost supuși întreaga perioadă de referință sau parte din aceasta pe comparația dintre cuantumul plăților directe primite în anii afectați de astfel de angajamente și cel al plăților directe primite în cursul anilor neafectați?

2) Alineatele (2) și (5) ale articolului 40 din [Regulamentul nr. 1782/2003] autorizează statele membre să întemeieze dreptul la revalorizarea cuantumului de referință al agricultorilor a căror producție a fost grav afectată ca urmare a unor angajamente agro-ecologice la care au fost supuși întreaga perioadă de referință pe comparația dintre cuantumul plăților directe primit în cursul ultimului an neafectat de un angajament agro-ecologic, inclusiv dacă acest an precedă cu opt ani perioada de referință, și cuantumul mediu anual al plăților directe primit în cursul perioadei de referință?"

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

20 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 40 alineatul (5) primul paragraf din Regulamentul nr. 1782/2003 trebuie interpretat în sensul că statele membre sunt îndreptățite să întemeieze dreptul la revalorizarea cuantumului de referință al agricultorilor a căror producție a fost grav afectată ca urmare a angajamentelor agro-ecologice la care au fost supuși întreaga perioadă de referință sau parte din aceasta pe comparația dintre cuantumul plăților directe primit în anii afectați de astfel de angajamente și cel primit în cursul anilor neafectați.

21 Înainte de a răspunde la această întrebare, trebuie arătat de la bun început, precum avocatul general la punctul 24 din concluzii, că, dintre versiunile lingvistice ale Regulamentului nr. 1782/2003, înaintea oricărei modificări a acestuia, numai versiunea franceză a articolului 40 alineatul (1) din acesta utilizează expresia „grav afectată". Astfel, versiunile acestei dispoziții în limbile spaniolă, germană, italiană, portugheză și finlandeză prevăd drept unică condiție pentru plata ajutoarelor către agricultori ca producția să fi fost „afectată", în timp ce versiunile în limbile daneză, greacă, engleză, neerlandeză și suedeză instituie condiția unui „efect advers", fără a impune totuși ca producția să fi fost grav afectată.

22 Or, conform unei jurisprudențe constante, necesitatea unei aplicări și, prin urmare, a unei interpretări uniforme a unui act al Uniunii exclude ca acesta să fie luat în considerare în mod izolat în una dintre versiunile sale, dar impune, dimpotrivă, ca acesta să fie interpretat în funcție atât de voința reală a autorului, cât și de scopul urmărit de acesta din urmă, în special din perspectiva tuturor versiunilor lingvistice oficiale existente (a se vedea în special Hotărârea din 3 iunie 2010, Internetportal und Marketing, C-569/08, Rep., p. I-4871, punctul 35, și Hotărârea din 9 iunie 2011, Eleftheri tileorasi și Giannikos, C-52/10, Rep., p. I-4973, punctul 23).

23 În această privință, pe de o parte, trebuie arătat că particularitatea versiunii în limba franceză a articolului 40 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1782/2003 exista deja în textul Propunerii de regulament al Consiliului de stabilire a normelor comune pentru schemele de sprijin direct în cadrul politicii agricole comune și de stabilire a anumitor scheme de sprijin pentru agricultori [COM(2003) 23 final].

24 Pe de altă parte, trebuie amintit că clauza derogatorie prevăzută la articolul 40 din Regulamentul nr. 1782/2003 este menită să adapteze regula de calcul al cuantumului de referință prevăzută în cadrul modelului așa-numit „istoric" și în temeiul căreia agricultorii care au beneficiat, în cursul unei perioade de referință care cuprinde anii calendaristici 2000-2002, de o plată în temeiul cel puțin al uneia dintre schemele de sprijin prevăzute în anexa VI la acest regulament au dreptul la un ajutor calculat pe baza unui cuantum de referință obținut, pentru fiecare agricultor, plecând de la media anuală, pe această perioadă, a totalului plăților acordate în temeiul schemelor menționate.

25 În special, articolul 40 alineatul (5) din Regulamentul nr. 1782/2003 coroborat cu alineatul (1) al articolului menționat permite agricultorilor care, în cursul perioadei de referință, au fost supuși unor angajamente agro-ecologice în temeiul Regulamentelor nr. 2078/92 și nr. 1257/1999 să solicite

calcularea cuantumului de referință pe baza anului sau a anilor calendaristici ai perioadei de referință care nu au fost afectați de astfel de angajamente (a se vedea Hotărârea din 11 noiembrie 2010, Grootes, C-152/09, Rep., p. I-11285, punctul 60).

26 Extinzând regimul circumstanțelor excepționale la agricultorii care, în perioada de referință, au fost supuși unor angajamente agro-ecologice în temeiul Regulamentelor nr. 2078/92 și nr. 1257/1999, legiuitorul Uniunii a considerat că un agricultor care și-a asumat astfel de angajamente nu poate fi penalizat în cadrul unei scheme de ajutor a Uniunii ulterioare tocmai din cauza unor astfel de angajamente, din moment ce nu era în măsură să prevadă că decizia sa va avea consecințe asupra viitoarelor plăți directe conform unei reglementări adoptate ulterior (a se vedea Hotărârea Grootes, citată anterior, punctele 36 și 44).

27 Această interpretare este confirmată de lucrările pregătitoare ale Regulamentului nr. 1782/2003 și, în special, de documentul intitulat „Schema de plată unică, cazuri particulare, rezerva națională” distribuit la 28 mai 2003, cu ocazia reuniunii grupului de lucru însărcinat cu chestiunile agricole orizontale ([DS 200/03 REV 1] reprodus în anexa IV la documentul Consiliului nr. 9971/03 din 3 iunie 2003) și potrivit căruia, în conformitate cu Hotărârea din 28 aprilie 1988, Mulder (120/86, Rec., p. 2321, punctul 24), trebuie să se permită agricultorilor care și-au asumat angajamente agro-ecologice să beneficieze de regimul circumstanțelor excepționale.

28 Or, nici lucrările pregătitoare ale Regulamentului nr. 1782/2003, nici vreo dispoziție din acesta nu indică faptul că intenția legiuitorului era să supună aplicarea regimului menționat, în raport cu acești agricultori, condiției ca producția lor să fi fost „grav” afectată.

29 Acestea fiind spuse, pentru a răspunde la prima întrebare trebuie arătat că, astfel cum rezultă din cuprinsul punctului 26 din prezenta hotărâre, obiectivul urmărit de legiuitor era să facă astfel ca agricultorii supuși în perioada de referință acestor măsuri agro-ecologice să se afle în aceeași situație ca în ipoteza în care nu ar fi participat la aceste măsuri.

30 În plus, din economia articolului 40 din Regulamentul nr. 1782/2003 reiese că faptul de a fi fost supus în perioada de referință unor angajamente agro-ecologice în temeiul Regulamentelor nr. 2078/92 și nr. 1257/1999 este ca atare suficient pentru ca agricultorul în cauză să fie îndreptățit la calcularea cuantumului de referință pe baza anului sau a anilor calendaristici ai respectivei perioade care nu au fost supuși unor astfel de angajamente, fără a fi necesar să se aprecieze dacă, în urma unor astfel de angajamente, producția acestui agricultor a fost afectată.

31 Astfel, după cum reiese din articolul 2 din Regulamentul nr. 2078/92 coroborat cu articolul 1 litera (a) și cu considerentele (2) și (12) ale acestui regulament, precum și din articolul 22 din Regulamentul nr. 1257/1999, angajamentele menționate, în măsura în care impun instituirea unor forme de exploatații agricole care implică, printre altele, o reducere a utilizării îngrășămintelor și produselor de uz fitosanitar, o extensificare a modurilor de exploatare agricolă, o reducere a densității șeptelului bovin sau ovin pe unitatea de suprafață furajeră de natură să determine pierderi de randament, o retragere a terenurilor agricole în vederea unei utilizări în scopuri de mediu sau gestionarea terenurilor pentru accesul publicului și pentru divertisment, conduc în mod intrinsec la afectarea producției agricultorului care și le-a asumat.

32 Pe de altă parte, agricultorul a cărui producție a fost afectată de aplicarea unor măsuri care rezultă din angajamente agro-ecologice ar putea, în anumite circumstanțe, să înfrunte dificultăți sau să se afle în imposibilitatea de a stabili un raport exact între respectivele angajamente și reducerea producției sale agricole.

33 Tocmai pentru aceste motive, în temeiul articolului 40 alineatul (5) din Regulamentul nr. 1782/2003, participarea la măsurile agro-ecologice prevăzute de Regulamentele nr. 2078/92 și nr. 1257/1999 determină aceleași consecințe pentru agricultori ca atunci când producția lor este afectată de un caz de forță majoră sau de circumstanțe excepționale.

34 În consecință, articolul 40 alineatul (5) primul paragraf din Regulamentul nr. 1782/2003 trebuie interpretat în sensul că orice agricultor, prin simplul fapt că a fost supus în perioada de referință unor angajamente agro-ecologice în temeiul Regulamentelor nr. 2078/92 și nr. 1257/1999, este îndreptățit să solicite calcularea cuantumului său de referință pe baza anului sau a anilor calendaristici din perioada de referință care nu au fost supuși unor astfel de angajamente.

Cu privire la a doua întrebare

35 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 40 alineatul (5) al doilea paragraf din Regulamentul nr. 1782/2003 trebuie interpretat în sensul că statele membre sunt îndreptățite să întemeieze dreptul la revalorizarea cuantumului de referință al agricultorilor a căror producție a fost afectată ca urmare a angajamentelor agro-ecologice la care au fost supuși întreaga perioadă 1997-2002 pe comparația dintre cuantumul plăților directe primit în cursul ultimului an neafectat de un angajament agro-ecologic, chiar dacă acest an precedă cu opt ani perioada de referință, și cuantumul mediu anual al plăților directe primit în perioada de referință.

36 Ținând seama de răspunsul dat la prima întrebare, trebuie să se răspundă la a doua întrebare că articolul 40 alineatul (5) al doilea paragraf din Regulamentul nr. 1782/2003 trebuie interpretat în sensul că orice agricultor, prin simplul fapt că a fost supus în perioada 1997-2002 unor angajamente agro-ecologice în temeiul Regulamentelor nr. 2078/92 și nr. 1257/1999, este îndreptățit să solicite calcularea cuantumului său de referință pe baza unor criterii obiective și astfel încât să asigure un tratament egal al agricultorilor și să evite denaturarea pieței și a concurenței, ceea ce revine instanței de trimitere să verifice.

37 Trebuie adăugat că, în conformitate cu principiul cooperării loiale, revine instanțelor naționale sarcina să aplice, în cadrul competenței lor, articolul 40 alineatul (5) primul și al doilea paragraf din Regulamentul nr. 1782/2003 și să asigure efectul deplin al acestor norme, înlăturând, dacă este necesar, aplicarea oricărei dispoziții naționale contrare, inclusiv ulterioară (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 martie 1978, Simmenthal, 106/77, Rec., p. 629, punctul 24, și Hotărârea din 26 februarie 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, punctul 45).

Cu privire la cheltuielile de judecată

38 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

1) Articolul 40 alineatul (5) primul paragraf din Regulamentul (CE) nr. 1782/2003 al Consiliului din 29 septembrie 2003 de stabilire a normelor comune pentru schemele de sprijin direct în cadrul politicii agricole comune și de stabilire a anumitor scheme de sprijin pentru agricultori și de modificare a Regulamentelor (CEE) nr. 2019/93, (CE) nr. 1452/2001, (CE) nr. 1453/2001, (CE) nr. 1454/2001, (CE) nr. 1868/94, (CE) nr. 1251/1999, (CE) nr. 1254/1999, (CE) nr. 1673/2000, (CEE) nr. 2358/71 și (CE) nr. 2529/2001, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 1009/2008 al Consiliului din 9 octombrie 2008,

trebuie interpretat în sensul că orice agricultor, prin simplul fapt că a fost supus în perioada de referință unor angajamente agro-ecologice în temeiul Regulamentului (CEE) nr. 2078/92 al Consiliului din 30 iunie 1992 privind metodele de producție agricolă compatibile cu cerințele de protecție a mediului și de întreținere a mediului rural și al Regulamentului (CE) nr. 1257/1999 al Consiliului din 17 mai 1999 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul european de orientare și garantare agricolă (FEOGA) și de modificare și abrogare a unor regulamente, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 2223/2004 al Consiliului din 22 decembrie 2004, este îndreptățit să solicite calcularea cuantumului său de referință pe baza anului sau a anilor calendaristici din perioada de referință care nu au fost supuși unor astfel de angajamente.

2) **Articolul 40 alineatul (5) al doilea paragraf din Regulamentul nr. 1782/2003, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul nr. 1009/2008, trebuie interpretat în sensul că orice agricultor, prin simplul fapt că a fost supus în perioada 1997-2002 unor angajamente agro-ecologice în temeiul Regulamentelor nr. 2078/92 și nr. 1257/1999, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul nr. 2223/2004, este îndreptățit să solicite calcularea cuantumului său de referință pe baza unor criterii obiective și astfel încât să asigure un tratament egal al agricultorilor și să evite denaturarea pieței și a concurenței, ceea ce revine instanței de trimitere să verifice.**

Semnături